

”Du er du og du duger ”

«Trygt og godt for stort og smått- mestring og trygghet gjennom lek og gode relasjoner»

Årsplan for 2019 – 20

Øvrebo barnehage

MÅL FOR BARNEHAGEN

Tydelige, engasjerte og varme voksne, gir trygge og selvstendige barn - som opplever mestring i et inkluderende fellesskap med like muligheter.

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem

(Barnehageloven -05, §1 Formål))

Øvrebø Barnehage ble i mange år drevet av Øvrebø Frikirke på gamle Mølla skole på Skarpengland, i samarbeid med Vennesla kommune. Blå Kors eiendom overtok driften i 1999, og flyttet opp til Loland. I dag eies og drives Øvrebø barnehage av Øvrebø Opplæringscenter AS.(Blå Kors)

Barnehagen har utvidet kristen formålsparagraf og bygger på vedtekter av Blå Kors.

Vi ligger idyllisk til oppe på Loland, i flotte tur terreng med skiløyper, gapahuk, og muligheter for gårdsbesøk.

Vi samarbeider tett med Øvrebø videregående skole og Øvrebø opplæringskontor ved å ta imot lærlinger og praksiselever. I tillegg har vi et unikt samarbeid med linjene på Helse og oppvekst, hvor vi tar ofte imot praksiselver og lærlinger.

Barnehagen blir ofte invitert bort av klassene, hvor vi får være med på spennende opplegg og prosjekter de utfører. Dette samarbeidet gir oss og tilgang til lån av auditoriet, kjøkken og grupperom, samt minibusser, som gjør oss fleksible til å utforske nærmiljøet.

Barnehagen har 2 avdelinger - Løvebarna - 3-5 år, og Maurtua 1-3 år.

Vi tilbyr 80 og 100 % plasser.

Betaling av barnehageplass følger kommunens satser, og i tillegg kommer kostpenger som er pr. d.d. 250 kr ved 80 % plass, og 300 kr ved 100 % plass. Pr måned.

Åpningstiden er 06.45 - 17.00.

I vår barnehage vil du møte ekte voksne som tar jobben sin på alvor, og ønsker å gi barna en god barndom med gode barndomsminner.

De vil møte varme, deltakende og rause voksne, som ser barnet og deres interesser. De kan tilby et trygt fang, og en omsorgsfull hånd men samtidig en voksen som kan sette grenser.

ÅRSPLAN	Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet, og det skal utarbeides årsplan. (Rammeplanen s.37)
	Barnehagens pedagogiske arbeid skal begrunnes ut ifra Rammeplanen og Barnehageloven. Årsplanen utarbeides derfor i henhold til dette, og fungerer som et arbeidsdokument for personalet. Denne funksjonen skal sikre progresjon og opprettholdelse i arbeidet. Barn og foresatte skal medvirke til årsplanen, som fastsettes i barnehagens samarbeidsutvalg. Årsplanen skal vise hvordan barnehagen jobber i tråd med plan og lover, og hvordan det jobbes i forhold til progresjon og i det pedagogiske innholdet.

VÅR VISJON

"Du er du og du duger "

«Trygt og godt for stort og smått- mestring og trygghet gjennom lek og gode relasjoner»

VÅRT BARNESYN

Alle barn er likeverdige, og skal behandles med respekt.

Vi vet at alle barn har godhet i seg, og har fokus på at det finnes ikke vanskelige barn, bare barn som har det vanskelig.

VÅRT LÆRINGSYN

Trygge barn lærer best!

Alle barn har evne til å lære, og de lærer best gjennom lek og ved å delta i samspill med andre.

VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid». Jmf Rammeplanen. S7.

Verdigrunnlaget fastsatt i barnehageloven og FNs konvensjon skal barnehagen bygge videre på.

Barnehagen har utvidet formålsparagraf og jobber i tråd med det.

Vårt verdigrunnlag bygger på sitatet « du er du og du duger», at du er god nok som du er. Som ansatt forplikter du deg til å gjøre hverdagen trygg og god for store og små.

Barn er det mest verdifulle vi har, og vi ønsker å bidra til å lære de at det du vil at andre skal gjøre mot deg, skal du også gjøre mot dem.

DETTE SKAL BARNEHAGEN FREMME I DET DAGLIGE ARBEIDET:

DEMOKRATI:

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende felleskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. (Rammeplanen.s.8)

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT:

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke på, handle og leve på. (Rammeplanen s. 9)

Barnehagen skal gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskapet.

LIKESTILLING OG LIKEVERD

Barnehagen påvirker danningen av barns verdier og holdninger. Barn er likeverdige, og skal likestilles uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn.

Gjennom å vektlegge vennskap og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i barnegruppa, motvirker man diskriminering.

Det jobbes aktivt med å anerkjenne barns følelser og vise omsorg, hvor den enkelte blir sett og hørt

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Barnehagen skal bidra til at barn forstår at de må ta vare på seg selv, naturen og hverandre. Vi må gi de gode holdninger, fremme verdier, vise solidaritet og hjelpe de å tenke kritisk.

LIVSMESTRING OG HELSE

Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverdi og forebygge krenkelser og mobbing. (Rammeplanen s. 11)

Vi skal bidra til å fremme barns fysiske og psykiske helse gjennom aktiviteter i et trygt felleskap med gode samspill som gir vennskap.

BARNES MEDVIRKNING

Barns medvirkning er nedfelt gjennom FNs barnekonvensjon og i lov om (§ 3). Barnekonvensjonen art. 12 slår fast at *barnet skal ha rett til å gi uttrykk for sine synspunkter i saker som berører det, og barnets synspunkter skal tillegges behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.*

«Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksmåter og tilrettelegge medvirkning som er tilpassa det enkelte barna» Jmf Rammeplanen s.27.

Barn har rett til medvirkning i lære og samhandling prosesser. Dette krever voksne som er tett på og har evne til å se barns ulike uttrykksformer slik at barn kan delta aktivt i utformingen av barnehagens innhold.

- Hvordan bidrar du til inkluderende felleskap?
- Behandler vi alle barn med likeverd?
- Gir du alle barn samme mulighet?
- Bidrar du til at barn forstår, handlinger og avgjørelser vi tar, har konsekvenser for fremtiden?
- Bidrar du til at barns fysiske og psykiske helse fremmes?
- Bidrar du til at barna deltar aktivt i barnehagen innhold

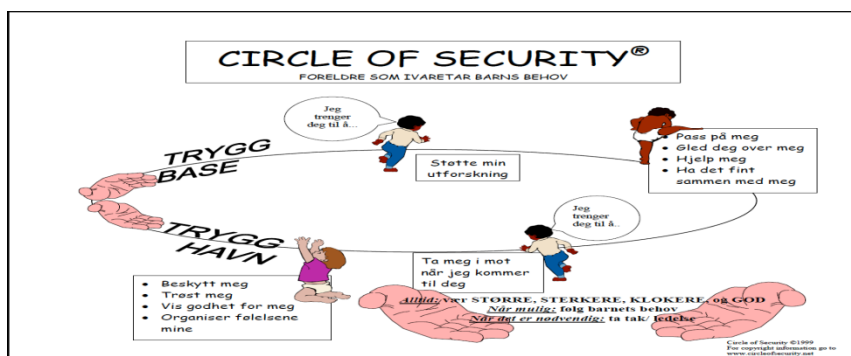
HVORDAN JOBBER VI MED DET I BARNEHAGEN?

Alle barn skal oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Vi voksne er oppriktig til stede for det enkelte barn.

Den voksne er trygg, varm og har et ledig fang, ei hand å holde i, et varmt blikk, og oppmuntrende ord.

Vi skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre, ved å få omsorg og lære å gi omsorg.

Når barn opplever omsorg og trygghet, gir dette grobunn for læring, utvikling, tillit og mestring.

HVORDAN JOBBER VI DETTE MED I BARNEHAGEN?

Leken er en viktig del av barnas liv, og skal være den dominerende pedagogiske aktiviteten. Gjennom lek utvikler de sosiale og fysiske ferdigheter, empati, og opparbeider seg mestringsfølelse og selvtillit.

I lek utvikles barnets språklige kompetanse som påvirker utviklingen følelsesmessig, intellektuelt og sosialt.

Voksne skal inspirere, støtte, veilede og legge til rette for allsidig lek og varierte aktiviteter både ute og inne, og samtidig respektere lekens egenart.

Vi voksne ønsker å ta barnas initiativ og leke i deres verden, som skal fremme barns opplevelse av glede, humor, og spenning.

DANNING

SELVREFLEKSJON

Danning er livsvarig prosess av forming og helhetlig utvikling av mennesket. Danning skjer i kommunikasjon og samspill med andre og i møte med andre steder og kulturer.

Gjennom gode dannelsprosesser settes barnet i stand til å håndtere livet ved at de utvikler evnen til å forholde seg til å se seg selv som et verdifullt individ av et større fellesskap.

Personalet skal støtte barna i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av, og bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, og etisk vurderingsevne. De må utvikle evnen til å yte motstand og handlingskompetanse gjennom samspill, dialog, lek og utforsking, slik at de kan lære å bidra til endringer.

1. Hvordan praktiserer jeg danning i barnehagen?
2. Hvordan får jeg barn til å tenke selv?
3. Viser jeg respekt for barns kommunikasjon?
4. Er jeg interessert i å høre hva barna har og si?
5. Er jeg en god samtalepartner for barnet?

PEDAGOGISK VIRKSOMHET/ARBEID - PLANLEGGING

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene

(Rammeplanen s. 37)

HVORDAN JOBBER VI MED DETTE I BARNEHAGEN? PLANLEGGING- DOKUMENTASJON- VURDERING

PLANLEGGING

God planlegging er viktig for å sikre progresjon og kvalitet, og hjelper oss å jobbe mot våre satsningsområder/prosjekter. Dette gir også personalet et grunnlag for å tenke og handle systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen gjøres med utgangspunkt i overordna mål, med fleksible planer som gir rom for spontanitet og barns medvirkning.

HVORDAN JOBBER VI MED DETTE I BARNEHAGEN?

- Planleggingsdager
- Pedagogdag, Pedagogmøter ukentlig/avdelingsmøter
- Personalmøter 1.gang pr måned
- Bruk av barns synspunkter, erfaringer, og medvirkning i planleggingsarbeidet.
- Bruk av innspill fra foresatte ved foreldremøter/rådsmøter og SU
- Ståstedsanalyse - Udir
- Daglig dialog med foresatte, og åpenhet for evt. innspill
- Utarbeidelse av egen årsplan
- Bruk av observasjoner
- Bruk av praksisfortellinger og refleksjon
- Bruk av SMTTE skjema
- Bruk av gjort-lært-lurt skjema
- Innspill i samlingsstund- hva barna synes har vært gøyest denne uka?
- Ansatte skal være åpne for å lære av egen praksis gjennom refleksjoner.
- Egne skjema, som skal brukes i planlegging, vurdering og evaluerings arbeid, hver ansatt har sin vurderingsperm.
- Rapporter / informasjon

VURDERINGSARBEID

Vi vurderer og evaluerer kontinuerlig i barnehagen for å sikre at vi har reflekterende praksis. Ved vurdering beskrives det hva barnehagen gjør, og hvordan man tolker lover, forskrifter og planer. På en måte er det å analysere arbeidet vi gjør. Målet med dette er å sikre at barna får det tilbudet de har krav på gjennom lover og forskrifter.

Vi evaluerer:

- Vårt samarbeid på tvers av alle avdelinger - hele personalgruppen sammen.
- Samarbeid med foresatte(foreldremøte, rådmøte, foreldresamtaler, foreldreundersøkelser og Su)
- Praksisfortellinger; case
- Relasjoner mellom barn /voksne, barn/barn, Voksne/voksne, personal/foresatte
- Barns trivsel, utvikling og samspill
- Barnehagens mål og pedagogiske innhold
- Egen perm og rutiner for hvordan vi vurderer driften

Gjennom å bruke:

- Barns meninger, synspunkter og erfaringer
- Barnesamtaler
- Brukerundersøkelser
- Refleksjon
- Ståstedsanalyse - Udir

DOKUMENTASJON

I dokumentasjonen kommer det frem hvordan barnehagen arbeider i tråd med Rammeplanen, satsningsområder og barnehageloven. Hvordan vi arbeider som pedagogisk virksomhet, i tråd med gjeldene lover. Den skal også synliggjøre og gi informasjon om hva barna opplever og gjør i barnehagen. Dokumentasjonen skal være synlig for foreldre, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet.

Vi dokumenterer gjennom:

- Progresjonsplan for fagområdet
- Virksomhetsplan/informasjonshefte
- Års-hjul med rutiner
- Evaluering av månedsplan
- Praktisk pedagogisk års-hjul
- Bruk av praksisfortellinger til refleksjon
- Bilder - som viser prosesser
- Kollegaveiledning
- My Kid

BARN OG FORELDRES MEDVIRKNING I PLANARBEIDET

God kommunikasjon, tydelig informasjon og felles forventninger er viktig i samarbeidet. Foreldre har rett til å medvirke og bli hørt, når det angår barna.

På foreldremøter, i foreldresamtaler, ved gjennomføringa av brukerundersøkelser og ved levering og henting, vil dette med rett til å påvirke innholdet i barnehagen komme tydelig frem. Personalet vil være åpne for innspill, og forslag vil bli tatt på alvor, og følges opp.

1. Hva legger du i begrepet «barnehagen som lærende organisasjon»?
2. Får barna et tilrettelagt- og kvalitetsmessig tilbud som er i tråd med barnehageloven og rammeplanen?
3. Hvordan opplever du at det pedagogiske arbeidet er begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.

KOMMUNIKASJON OG SPRÅK	Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barns utvikling. (Rammeplanen s.23)
	I kommunikasjonsferdighet lærer barn å sette grenser. De skal lære å utvikle evnen til å lære å si nei og stopp, og samtidig kunne tolke andres signaler. Vi voksne er språklige forbilder og veiledere og for barna, hvor vi skal hjelpe de til å utvikle og uttrykke følelser og behov.. I barnehagen skal de få språkstimulering og veiledning til å utvikle dette gjennom bla aktiviteter, språkgrupper, høyt lesing, tall og språksprell, og eventyr. Jobbes det aktivt med språk vil dette skape gode relasjoner både i lek, og felleskapet, og gi barna større språklig forståelse og godt ordforråd.

DIGITAL PRAKSIS	Barn skal lære å bruke media på en positiv og konstruktiv måte. Blant annet for å videreutvikle barns læreprosesser og utforskertrang. De voksne har ansvar for å lære barn sunne holdninger og digital dømmekraft til mediebruk. Barnehagen benytter Pc, kamera, iPad, prosjektor og lignende til å inspirere og utvikle satsningsområder og prosjekter.
	Hvordan legger vi til rette, slik at barn kan bruke digitale verktøy? Hvordan lærer barna å bruke digitale verktøy?

Når barnet begynner i barnehagen er barnehagen første instans i overgangsfasene. Overgangene barna møter skal være så trygge og gode som mulig for barnet, foresatte og ansatte.

NÅR BARNET BEGYNNER I BARNEHAGEN – FRA HJEM TIL BARNEHAGE

Det er viktig at barnehagen har gode rutiner og trygge rammer når barnet skal begynne i barnehagen. Barn og foresatte inviteres til besøksdag før sommerferien, hvor fokuset er da å møte primærkontakt, øvrig personale og se miljøet og rutiner i barnehagen. Det vil bli gitt ut flere informasjonsskriv og planer ang. oppstart, tilknytning og samtale denne dagen.

I tillegg vil det innkalles til foreldremøte for nye foresatte.

Ved oppstart er det ønskelig at foresatte er til stede så lang tid det tar for barnet å bli kjent og trygg i barnehagen, og når barnet er klar for det overtar og involveres personelt mer rundt barnet. Det er viktig med god dialog, tid, varme voksne og god kvaliteten på prosessen i tilknytningen. Det kan lages individuelle avtaler mellom foresatte og personalet. Større barn vil kanskje ikke trenge samme progresjon i oppstarten som mindre, og her vil nok 2-3 dager være nok. Dette avtales nærmere med pedagogisk leder, ettersom hva som er best for barnet. Når fortsatt går er det avtalt med den ansatte, og barna vet at den foresatte går, og kommer tilbake og henter.

Alle nye foresatte skal ha oppstartssamtale første uken.

FRA MAURTUA TIL LØVEBARNA

Overgangen til ny stor avdeling, er for barna en ny epoke, og noe de gleder seg til. Ingen barn er like, og behovene i overgangen vil derfor være individuelle. Trygghet og etablerte rutiner vil derfor være avgjørende for en god start. For de fleste vil ikke overgangen være så stor, da vi er mye sammen begge avdelinger på «huset».

De voksne og miljøet rundt vil derfor oppleves trygt og kjent.

Rutinene vil i hovedsak være, at de barna som skal begynne, vil være på jevnlig besøk på Løvebarna, og da bli med på turer, aktiviteter og lignende. Det vil være overføringssamtale mellom pedagogiske ledere på begge avdelinger, og barna vil få ny kontaktperson.

Foresatte vil få informasjonsskriv fra Løvebarna om rutiner, informasjon og forventninger.

OVERGANG FRA BARNEHAGE TIL BARNEHAGE

Pedagogisk leder vil ha en samtale med den foresatte, og avklare når og evt. hvor barnet skal starte igjen. Skjema fylles ut, ved godkjenning og oversendes ny barnehage. Pedagogisk leder tar kontakt med ny barnehage, og finner dato for overføringssamtale.

OVERGANG FRA BARNEHAGE TIL SKOLE

Det er viktig å sikre at barna får en trygg og positiv overgang til skolen.

For å legge overgangen best mulig til rette, har Vennesla kommune utarbeidet 3 hefter som brukes i overgangen.

1. Informasjonshefte til foresatte - Når barnet teller
2. Veiledningshefte til personalet - plan for samarbeid om overgang
3. Plan for språk - og leseutvikling 4-8 år

Barnehager og skoler følger års-hjul utarbeidet av Vennesla kommune. Det er en veileder, hvor man følger rutiner for best mulig ivaretagelse for alle involverte parter.

Rosarussen er førskolegruppen i barnehagen. De har eget opplegg gjennom året, med skoleforberedene aktiviteter, turer, samlinger og eget rosarussopplegg

Vi vil gjennom satsningsområder og prosjektarbeid møte barns undring og lærelyst fra ulike områder. Det vil over en periode rettes fokus mot arbeid som utspilles fra barnas ideer, interesser og nysgjerrighet. De voksne er lydhøre overfor barna å få tak i hva barna er opptatt av og la seg inspirere ved å bruke dette i aktiviteter, lek, undring og læring.

Barnehagen er tilknyttet 3 ulike prosjekter i Vennesla kommune.

INKLUDERENDE LÆRINGSMILJØ

Satsningen startet opp i 2014, og det er knutepunkt Sørlandet som er initiativtaker. Alle barnehager, skoler, og PPT er med i satsningen som nå avslutter innen 2020. Målsettingen til satsningen er:

«ALLE BARN OG UNGE OPPLEVER ET INKLUDERENDE LÆRINGSMILJØ SOM FREMMER DERES TRYGGHET, LÆRING, HELSE OG TRIVSEL»

Barnehagen har forpliktet seg til å jobbe med, og implementere dette i det daglige arbeid med barna. Det jobbes systematisk med denne satsningen i barnehagen. De ansattes fokus handler om inkludering - i lek, samspill og gjennom hverdagen for det enkelte barn. Det jobbes i tillegg kontinuerlig med voksenrollen, hvordan være en trygg, raus og god voksen i møte med barna.

Det er utarbeidet implementeringsplan, som skal sikre oss å være reflekterte, og utøve kvalitet og progresjon i den voksnes arbeid med samspill og relasjoner. Barnehagen vil fortsatt jobbe målrettet med dette, hvor det skal «sitte i veggene» og være en del av den daglige læringen, og en arbeidsmåte med autoritative voksne.

1. Barnehage og skole har et inkluderende læringsmiljø som fremmer opplevd tilhørighet, trygghet, trivsel og læring.
2. Læringsmiljø i barnehage og skole er under kontinuerlig utvikling til fordel for barn og unges sosiale og faglige utbytte.
3. Redusere omfang av krenkende atferd, mobbing, og segregerende tiltak.

1. Er jeg en autoritativ voksen?
2. Fremmer jeg, og resten av personalet et inkluderende læringsmiljø?
3. Hvordan håndterer jeg barn som trigger meg i et inkluderende læringsmiljø?

SI DET

I Norge har alle barn rett på en trygg og god oppvekst, og FNs konvensjon (1989) underbygger dette gjennom barns rettigheter, og deres krav på spesiell beskyttelse

Si det er et verktøy for forebygging av vold og overgrep, og er utviklet av Enhet for barn og familie, i Vennesla kommune.

Prosjektet er et pedagogisk samtaleverktøy, med dukker, fortellinger, plakater og sang, som er utviklet til bruk med barn fra ca. 4 år og oppover.

Gjennom fortellinger vil det tydelig komme frem at det er forbudt for voksne å krenke barn og deres kropp. Vi supplerer ofte med korte episoder på NRK super, som omhandler temaet. Gjennom de voksnes bruk av prosjektet skal dette være med å forebygge barns rettigheter, og hjelpe de til å sette egne grenser og bli kjent med kroppen sin.

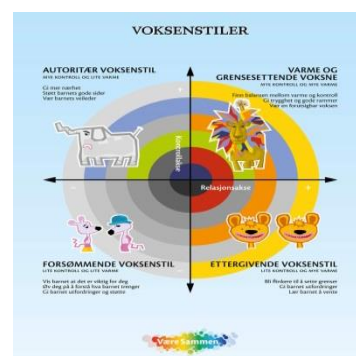
VÆRE SAMMEN

Være sammen er et kompetanseløft til ansatte i barnehagene. Fokuset er å styrke de ansattes kompetanse, og utvikle kvalitet på det daglige pedagogiske arbeidet.

Hovedtyngden har vært å implementere voksenrollen som varm, trygg og tydelige grenser i arbeidet med barna.

Programmet er delt inn i 5 satsningsområder:

- Autoritative voksne
- Tidlig innsats
- Relasjonsbygging og kommunikasjon
- Implementering og organisasjonsutvikling
- Håndtering av utfordrende atferd

1. Hvordan håndterer jeg et barn som trigger meg?
2. Hvilke situasjoner utfordres min rolle som autoritativ voksen?
3. Hvordan jobber jeg i tråd med tidlig innsats?

Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverdi og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge dette opp.

(Rammeplanen s.11)

HOVEDMÅL:

Alle barnehagene i Vennesla har nulltoleranse for mobbing, og har et respektfullt og inkluderende læringsmiljø hvor alle barn føler seg trygge og blir godt ivaretatt både fysisk og psykisk

Handlingsplanen ligger på www.vennesla.kommune.no

HVA ER MOBBING:

Mobbing er opplevd systematisk fysisk og/eller psykisk handling er som har foregått over tid..

HVA GJØR BARNEHAGEN FOR Å FOREBYGGE MOBBING?

- Voksne som er deltakende og tett på, og observerer. De voksne fungerer som stillasbyggere når det trengs.
- Barnesamtaler og temasamlinger
- Sikrer vennskap og utvikling av inkluderende felleskap
- Skjema voksne fyller ut overfor hvert enkelt barn
- Reflekterte voksen som fordeler seg hensiktsmessig etter barna. Der det er en voksen trengs det ikke flere.
- Oppdages mobbing, tas det umiddelbare tak, og handlingsplanen brukes i prosessen.

SELVREFLEKSJON

1. Er jeg en deltakende og aktiv voksen?
2. Blir alle barn lagt merke til?
3. Er alle barn inkludert i barnegruppen?

Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet jf.

Barnehageloven § 22.

(Rammeplanen s. 11)

Barnehagen har lovpålagt opplysningsplikt til barnevernet angående forhold de blir kjent med der barns helse og utvikling står i fare.

Har de ansatte bekymring for et barn, som kan være, atferd, uttalelser, samspill eller situasjoner med foresatte, som vekker uro eller bekymring, skal dette tas med nærmeste leder.

Barnehagen har utarbeidet egen handlingsplan med rutiner og retningslinjer for hvordan prosessen videre er, og eget skjema fylles ut.

Barnevernet/Barnehuset vil være en aktiv drøftingspartner i prosessen.

HVA GJØR BARNEHAGEN FOR Å FOREBYGGE:

- Jobbes jevnlig i personalgruppen om temaet/caser
- Bruk av Si det materiell
- Observante voksne, som bygger tillit hos barna
- Handlingsplan, tema på personalmøter

- Tør jeg se det jeg ser?
- Tør jeg høre det jeg hører?
- Er jeg reflektert over min opplysningsplikt, og hvordan jeg håndterer det?

Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet jf. Barnehageloven § 22.

(Rammeplanen s.11)

Barnehagen har lovpålagt opplysningsplikt til barnevernet angående forhold de blir kjent med der barns helse og utvikling står i fare.

Opplysningsplikten til barnevernet går foran lovbestemt taushetsplikt, og er begrunnet i barnevernets behov for å motta opplysninger om barn i alvorlige omsorgs- og livssituasjoner. Dette betyr at barnehagens taushetsplikt settes til side der vilkårene for opplysningsplikt er til stede.

Dersom det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet, eller blir utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har visst vedvarende alvorlige atferdsvansker, har disse en plikt til å melde fra til barneverntjenesten i kommunen. En offentlig/privat instans, kan være ansatte i barnehage/skole, tannleger, leger osv.- Den ansatte som er bekymret, informerer dette videre til styrer. Styrer og pedagog innhenter opplysninger fra andre ansatte, som en del av kartleggingsprosess. Bekymringer drøftes alltid anonymt med barnevernet.

Det vil bli fylt ut standard skjema, rettet mot bekymringen.

Barnehagen har utviklet handlingsplan, som benyttes av personalet i slike prosesser. Denne skal de ha god kjennskap til, og den jobbes med på blant annet personalmøter.

I tillegg har kommunen gitt alle ansatte i barnehagene i Vennesla kommunen kompetansehevende tiltak på området

BARNEHAGENS SATSNINGSOMRÅDER FOR ÅRET 2019/2020, VIL VÆRE BIBELFOTELLINGER.

- HVORFOR AKKURAT BIBELFOTELLINGER?

Vi har utvidet formålsparagraf, og ønsker mer fokus på kristne verdier. Foresatte har og gitt tilbakemelding på at de ønsker vi skal ha mer kristent innhold i hverdagen. Bibelfortellinger er ofte spennende og interessante for barn, og de vil vi flette inn i arbeidet gjennom fagområdene. Dette prosjektet vil ha en rød tråd gjennom hele barnehageåret. Vi starter med skapelsen, videre mot Jesu fødsel, og følger han frem til påske og Kristi himmelfarts dag og avslutter med pinse. I tillegg ønsker vi at personalet skal få en større forståelse og trygghet til formidling av bibelhistorier.

- MÅLET: BARN BLIR MER KJENT MED BIBELN OG KRISTNE VERDIER.

- Styrke felleskapet
- Kristine grunnverdier
- Undre seg og reflektere

- FOR PERSONALET BETYR DETTE AT VI MÅ:

- Delaktige og engasjerte voksne som er til stede
- Ta utgangspunkt i barns interesser og inspirasjon, slik at de medvirker og barns interesser blir tatt på alvor
- Legge til rette og inspirere til god lek
- Sette seg inn i bibelhistorier som velges
- La barn få tid til å undre seg
- Undre seg og reflekter sammen med barna
- Jobbe i tråd med fagområdene

- TILTAK:

- Finne passende sanger
- Tilrettelagte og passende formingsaktiviteter
- Lesing
- Utflukter
- Andre passende aktiviteter som passer til de ulike bibelhistoriene. Eks:
  1. Skapelsen
  2. Miljø (ta vare på kloden)
  3. Noahs ark - måle regnet/lage diagram

BARNEHAGENS SATSNINGSOMRÅDER FOR ÅRET 2019/2020, VIL VÆRE BIBELFORTELLINGER.

- HVORFOR AKKURAT BIBELFORTELLINGER?

Siden vi er en barnehage med utvidet formålsparagraf, så ønsker vi å rette mer fokus mot det kristne budskapet. Dette er enda ikke innarbeidet i det daglige arbeidet, så nå tar vi grep for å gjøre det til en naturlig del av hverdagen.

- MÅLET:

Barna skal bli kjent med ulike bibelfortellinger, og stifte bekjentskap med sentrale figurer i kristendommen. Gjennom prosjektarbeid ønsker vi å ta barns innspill på alvor, og tilpasse barnas interesser. Veien blir til mens vi går den, sammen med barna.

- VI ØNSKER AT BARNNA SKAL ERFARE OG OPPLEVE?

- Kjennskap til sentrale figurer i kristendommen
- Oppleve at de får medvirke i prosjektarbeidene
- Erfare at deres interesser har betydning

- FOR PERSONALET BETYR DETTE AT VI MÅ:

- Delaktige og engasjerte voksne
- Ta utgangspunkt i barns interesser og inspirasjon
- Være lydhør for barnas innspill
- Arbeide målrettet for å få bibelfortellinger innarbeidet som en del av det daglige arbeidet vårt

- TILTAK:

- Bruke bøker knyttet til bibelfortellinger
- Bruk av flanellograf - hvor barna blir presentert for figurer i bibelfortellingene vi velger ut
- Bruk av sangbokser, med kristne sanger
- Dersom barna kommer med lite innspill, så kommer vi med forslag til fortellinger - og hjelper barna på vei.

TVERRFAGLIG SAMARBEID SAMARBEIDSPARTNERE

BARNEHAGEN HAR MANGE SAMARBEIDSPARTNERE, DISSE:

- Helsestasjonen
  - Fysioterapeut
  - Barneverntjenesten
  - Nav
  - Ungdomsskole; videregående
  - Pedagogisk psykologisk tjeneste
  - Habilitering for barn og ungdom(Habu)
  - I enkelte situasjoner kan det bli aktuelt å samarbeide med Barnehuset i Kr.sand.
  - Familiesenteret - Cos kurs - kjernegruppe
- Cos kurs: et foreldreveiledningskurs. Utgangspunktet er trygghetssirkelen, som skal gi dere som foreldre verktøy til å forstå bedre hvilke behov barn har, hvilke signaler de gir og hva vi kan gjøre for å møte disse behovene bedre.
- Kjernegruppe: er et lavterskel og individrettet tilbud mot barn i alder 0-24 år, der flere av samarbeidspartnere nevnt over deltar.

Barnehagen har plikt til å samarbeide med flere av disse instansene. Viktig at barnehagen og foresatte har en felles forståelse for hvorfor barnehagen skal, og i enkelte tilfeller må jobbe tett på flere av disse partnerne.

Pr dags dato har vi ikke praksiselver fra UiA - ikke fordi vi ikke vil, men ingen i personalet har veilederutdannelse som kreves Vi har imidlertid tatt kontakt med UiA og stilt oss til disposisjon om det skulle være aktuelt for dem.

SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring som grunnlag for allsidig utvikling.

(Rammeplanen s.29)

Foreldre er vår viktigste samarbeidspartnere, og de som kjenner barnet sitt best. God og åpen dialog med hjemmet er derfor en forutsetning for å skape god progresjon. Sammen skal vi gi barna de beste forutsetninger for å skape en god barndom i trygge omgivelser. Barnehagen vil være åpen for innspill og tilbakemeldinger fra foresatte til det pedagogiske opplegget og driften av barnehagen som kan være med å ivareta barns utvikling, interesser og trivsel.

FORVENTNINGER TIL FORESATTE:

- Orienterer ansatte om viktige hendelser i barns liv, som kan påvirke dem
- Holder seg oppdatert på nyheter og det som skal skje
- Møte opp til foreldremøter og foreldresamtaler
- Gi oss tilbakemelding hvis barnet mistrives i barnehagen, eller blir utestengt/mobbet.
- Rydder og holder orden i hyllen til barnet, og at nødvending skift til årstid ligger i hyllen
- Vis hensyn på parkeringsplassen. Slå av motoren på bilen ved henting og levering.
- Sikre barna i bil i henhold til lover og forskrifter.

FORESATTE KAN FORVENTE:

- Å bli tatt på alvor, og oppleve gjensidig respekt
- Oppstartsamtale, foreldresamtale og foreldremøter
- Samtaler med ansatte, om dere ønsker det
- Informasjon om det har hendt noe med barnet ila dagen
- Vi ringer dere foresatte, om barnet har feber, diare, oppkast, eller har svekket allmenn tilstand
- Å bli møtte i garderoben ved henting og levering, dette kan og være et fora for overlevering av beskjeder mellom oss. Sensitive hendelser og opplysninger, tas ikke i barnas eller andres nærvær.
- Gjerne en liten SMS eller MMS om hvordan barnet ditt har det.
- Oppdateringer og informasjon på My Kid

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang

(Rammeplanen s. 44)

Barnehagens områder for læring er delt inn i 7 fagområder. Disse skal sikre en variert og allsidig hverdag. Fagområder, arbeidsmåte og innhold henger sammen. Flere fagområder kommer til syne i hverdagslige aktiviteter. Hvert fagområde skal vise gjennom progresjonsplanen hvordan barns utvikling og læring fremmes på de ulike aldersnivå, i gruppesammensetning ut ifra barns interesser og forutsetninger.

Hvert fagområde har sin farge.

Språk, tekst og kommunikasjon	1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
	Bevisste språkmodeller Hverdagssamtaler Her og nå-språk Benevning Pekebøker Bruk av konkrete og bilder Sanger med bevegelse Bokstaver og tall er synlige på avdelingen Lekegrupper Skrivedans Være sammen Snakkepakka	Eventyr Dramatisering Høytlesning/ voksne som forteller fritt Rim og regler Rollelek Hverdagssamtaler Kjenne igjen navnet sitt Lekeskriving Lekegrupper Skrivedans Være sammen Si det Snakkepakka Henry/Flambert	Sangleker Regelleker Rim og regler Vitser og gåter Tekstskaping Tekstbøker Barnesamtaler Skrive navnet sitt/bokstaver Språkgrupper Skrivedans Være sammen Si det Snakkepakka Henry/Flambert

Kropp, bevegelse og helse	1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
	Gode matvaner Lære god hygiene Tilby barnet ulike smaker og teksturer Benevning og motivasjon under påkledning Enkle turer i ulikt terreng Bevegelsessanger Sette navn på kroppsdelar Bevisst på selvet Øve kroppsbeherskelse, grov/finmotorisk Mini Røris	Spiser selv Smake på ulik mat Ha god hånd- og hygiene og lære å ta vare på kroppen Selvstendighetstrening, Lære å kle seg selv Gå på lengre turer Øve på å si hva de føler Mini Røris	Smører maten selv Få kjennskap til hva som er et sunt og variert kosthold Ha god hånd- og hygiene, og lære og ta vare på egen kropp og helse Velge klær og kle på seg selv Lengre turer med sekk Følelsesregulering Ta hensyn til andre Empati Mini Røris

Kunst, kultur og kreativitet	1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
	Bli introdusert for ulike typer formingsmateriell samt utforske disse. Maling, tegning, rabling Utkledning Introduksjon av instrumenter	Barnet tegner og gjenkjennelige former Øver på å klippe og lime Gi rom for utfoldelse gjennom bruk av ulike materiell (leire, ark, fargeblyanter og maling) Enkel dramatisering Kjennskap til div instrumenter	Barna lager mer realistiske og komplekse bilder og uttrykk Gjennomfører aktiviteter etter planen Barns medvirkning fremmer kreativiteten og øker interessen Dramatisering/eventyr Kjennskap til ulike instrumenter

Nærmiljø og samfunn	1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
	Bli kjent i barnehagen og dens rutiner og regler Turer i nærmiljøet	Bli kjent, oppdage og utforske nærmiljøet Besøke institusjoner i nærmiljøet Få kjennskap til hvordan vi ferdes i trafikken Livsglede	Lære om nærmiljøet og om lokale institusjoner Kunne viktige trafikkregler Kjenne igjen noen skilt Livsglede

Antall, rom og form	1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
	Bruke telling i hverdagen Få erfaring med størrelser og mengde Møte ulike former og fasonger (eks puttekaske) Sortering av leker Barna kan delta i matlaging	Møte telling i eventyr og regler Legge puslespill Spille spill med fargeterning Lek med form og mønster Matlaging, få være med å måle opp og tømme Tall og språksprell	Matematiske spill og leker Spille terningspill Legge puslespill etter bilde Kjenne igjen geometriske former og mønster Kunne navnet på en del av formene Delta i matlaging, lære noe om måling, veiing og mengde Tall og språksprell

Natur, miljø og teknologi	1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
	Turer i nærmiljøet, oppleve variert terreng Årstider,- se etter tegn Se /utforske småkryp/ dyr Enkel bruk av iPad	Turer i nærmiljøet Bli kjent med de ulike årstidene Vise respekt for naturen, vi rydder etter oss Undersøke litt om dyrene vi omgir oss med Søppelsortering IKT	Lengre turer med mål Kjenne årstidenes ulikheter og mangfold Miljøvern Gi barna kjennskap til hvorfor vi sorterer Vite hvor maten vi spiser kommer fra Enkle forsøk IKT

Etikk, religion og filosofi	1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
	Undring i hverdagen Hjelpe barna til å vise empati og omsorg for hverandre Introdusere barna for kristne høytider gjennom sanger og konkretisering av fortellinger Enkel bordskikk Lære å dele Rett og galt/ min	Fokus på vennskap Kjennskap til hva som er rett og galt Enkel konfliktløsning Lære om barn fra andre land/kulturer Kirkebesøk	Sette ord på hva man tenker og føler Konfliktløsning uten voksenhjelp Forståelse av hvordan egne handlinger får konsekvenser for andre Undring og filosofering Forstå og respektere menneskers ulike forutsetninger og bakgrunn uansett kulturell/ livssynsmessig tilhørighet Kirkebesøk

1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Bli kjent med naturens mangfold Skape gode naturopplevelser Observere, under og utforske naturen Kildesortering Benevne hva er forsøpling? Presentere planter, dyr, årstider og vær. Eget nett til hjemsendelse av skittent tøy Fullverdig kost i barnehagen	Lære å ta vare på naturen - respekt Kildesortering Kompostering Aktiviteter som gir dypere forståelse og kunnskap om naturen Barn lærer å ta vare på seg selv og naturen Bruk av ikke definerbare leker Butikkbesøk Miljøstasjon	Refleksjon om selve læreprosesser Kjennskap til Økonomiske prosesser Kjennskap om økologiske prosesser Gi liv til verdiløst materiell Bruk av ikke definerbare leker Inspirere til gjenbruk utvikle kritisk tenkning og refleksjon Utvikle felleskap, som resulterer i felles ansvar for fremtiden Fra jord til bord Miljøstasjon Kan det brukes en gang til?

1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Skape trygge relasjoner mellom V/B- B/B. Skape trygge omgivelser Opplevelse av omsorg Gi barn gode barndomsminner Hjelpe barn å utvikle positivt selvbilde Hjelpe barn til å utvikle seg, og bli robuste Tidlig innsats Hjelpe barn å regulere følelser Hjelpe barn til å leke og mestre Gi barna sunne verdier Fokus på sunt og variert kosthold Fokus på hygiene, og vask av hender	Støtte til å regulere positive og negative følelser Hjelp til å fremme positive følelser Oppleve gode barndomsminner Føle seg betydningsfull og verdifull Mestre sosiale utfordringer Følelse av å bli tatt på alvor	Følelse av å lykkes Barn kan mestre sosiale utfordringer Klarer å tenke fornuftig Progresjon i utvikling av positiv selvbilde Utvikling av god hygiene Oppleve gode barndomsminner Klarer å regulere følelsene Kjennskap til å ta ansvar for egen helse Kjenne trygghet på å ta avgjørelser

LEK OG LÆRING

1 - 2 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Bli kjent med rommet Voksne som er tett på Voksne som er deltakende på gulvet Bli kjent med andre barn Støtte barn i samhandling Øve i her og nå situasjoner Utvikle parallelleken Oppmuntre barna i «toddler» leken Gi varierte sanseopplevelser. Gjenta, og utvide tidligere opplevelser og erfaringer. Bruke her og nå situasjoner og nærmiljøet aktivt for å gi varierte opplevelser.	Støtte barn i rollelek Hjelp barn til god og inkluderende lek Gi barn støtte i lekens koder Fokustid på lek Hjelp barn som strever inn i lek Voksne som stillasbyggere Vise barn respekt i leken og dens betydning Fokus på inkluderende lek Bygge nye opplevelser på tidligere kunnskap og erfaringer. Tilby variasjon	Regellek Voksnes hjelp til utvikling av avansert rollelek Deltakende voksne Fokustid på lek Bruk av rommet som 3 pedagog Leke-koder Fokus på å styrke barnas selvfølelse slik at de våger å prøve nye ting. Gi utfordringer å strekke seg etter Være en støtte i inkluderende lek Hjelp til læring i lek Bygge på inkluderingen i lek

EGNE NOTATER

[illegible]

Godkjenning av årsplan året 2019/20

Årsplanene er godkjent i samarbeidsutvalget den _____

Samarbeidsutvalgets representanter:

_____

Foreldrerepresentant

_____

Foreldrerepresentant

_____

Eier

_____

Eier

_____

Ansatt

_____

Ansatt